

Regina Victoria

Oricît de numeroase și de interesante sînt relațiile celor ce au avut prilejul s-o cunoască pe marea Regină, oricît de ciudate sînt istorisirile despre viața ei publică și privată, cei care au avut onoarea să se afle în compania ei socotesc că mai sînt încă multe de spus despre această celebră femeie, ale cărei gesturi și vorbe au intrat în istorie. Atunci cînd, în prezența veneratei Regine, te copleșește emoția – cum i se întîmplă și celei care scrie aceste rînduri –, la vîrsta la care entuziasmul și aspirațiile se împletesc, sensibilizîndu-te la toate trăirile extraordinare, intense, e o bucurie să notezi fiecare tresărire, să înregistrezi cea mai neînsemnată impresie, să reții cel mai mărunț detaliu. Nu mă tem deci că voi trece drept prea îndrăzneață spunînd că știu lucruri inedite

despre bunătatea și calitățile intelectuale ale reginei Victoria¹, lucruri noi chiar și pentru cei care au citit nenumăratele sale biografii.

Toate circumstanțele călătoriei în Scoția, în care am însoțit-o pe regina Elisabeta a României, « Carmen Sylva », îmi sînt încă vii în memorie și-mi vine greu să accept că a trecut mult timp de-atunci. Mi se pare că revăd mica gară de la Ballater, împodobită de sărbătoare cu ramuri și flori de cîmp, și trenul regal oprindu-se în dreptul eternului covor roșu. Covorul roșu și mănușile albe sînt nelipsite de la recepțiile oficiale ; le deveniseră de nesuferit Altețelor Lor, iar Carmen Sylva spunea mereu : « O, cît de plăcute, încîntătoare ar fi călătoriile mele fără aceste covoare roșii, atît de nou-nouțe, și fără aceste oribile mănuși albe ! Ce n-aș da să văd pavajul așa cum e și mîinile goale... »

Parcă și aud sunetul pătrunzător al cimpoaielor, melodia lor veselă de bun venit... Ușile compartimentului se deschid și prințul de Wales o ajută pe Regina noastră să coboare. Știam că totul avea să se petreacă după același protocol care face ca întîlnirile regale să fie atît de asemănătoare – cea mai neînsemnată silabă, cel mai mic gest sînt studiate și hotărîte dinainte. Toată lumea pare fericită și se declară mulțumită ; par cu toții firești, sinceri, lipsiți de afec-

¹ Victoria I (1819-1901), regină a Marii Britanii și a Irlandei și împărăteasă a Indiei. S-a căsătorit în 1840 cu Albert de Saxa-Cobourg-Gotha ; au avut împreună nouă copii (*n. trad.*).

tare, ca și cum ar fi liberi de orice constrângeri în timp ce se achită de corvoadă... Nici observatorul cel mai fin nu surprinde vreo ezitare, vreo urmă de plictiseală în atitudinea corectă a fiecăruia. Neinițiatilor le e imposibil să-și dea seama că discuțiile sînt toate supuse aceluiași reguli inflexibile, iar meritul celor ce reușesc să le insuflă un pic de viață este absolut remarcabil. Uneori, prinții înșiși uită că joacă un rol – situație care poate constitui un obstacol serios în calea celor care vor să culegă informații sau să facă studii psihologice. Chipurile, senine și curtenitoare, poartă o mască de mătase, o peliculă de lac acoperă totul – asemenea covorului roșu și mănușilor albe –, făcînd lucrurile să pară perfect monotone. « N-aveți impresia că vedem același covor roșu în toate gările în care poposim ? » întrebă Regina.

Și totuși, trebuie să mărturisesc că în călătoriile regale te bucuri de unele avantaje și de o anume libertate. N-ai nevoie de hamali, nu trebuie să-ți faci griji pentru bagaje, nici un bătrîn arțăgos nu-și croiește drum pe dinaintea sobiței cu cărbuni la care-ți încălzești picioarele, nu asیți la certuri penibile, n-ai parte de nici una din miile de bătăi de cap care adesea transformă gara unui mare oraș într-un colț din Infernul lui Dante.

Era o dimineață umedă și cețoasă de septembrie, iar noi salutăm pe toată lumea și făceam reverențe în stînga și în dreapta. Era, deocamdată, singura noastră îndatorire, iar după ce ne-am îndeplinit-o cu conștiinciozitate și – trebuie să spun – cu eleganță preț

de zece minute, am avut răgazul să ne uităm în jurul nostru și să încercăm să recunoaștem personajele importante care veniseră să ne întâmpine. Se aflau acolo prințesa de Wales, prințesa de Battenberg și soțul ei, prințul Henric, ducele de Clarence, prințesa Victoria de Wales. Regina noastră trece cu grație de la unul la altul, sprijinindu-se de brațul prințului de Wales. Toată lumea schimbă în grabă complice prietenoase. « Cît sînteți de bună ! Ați venit de atît de departe ! Nici nu îndrăzneau să sperăm că o veți face. » — « Dar cum s-ar fi putut să mă aflu la numai douăsprezece ore de călătorie de regina Angliei fără să fac tot posibilul s-o văd ? » — « Sîntem foarte plăcut surprinși și încîntați să vă avem printre noi. Ne-am temut pînă în ultimul moment că nu veți putea face această călătorie. »

Noi știam însă foarte bine că întîlnirea dintre regina României și regina Angliei fusese stabilită cu mult timp înainte de plecarea noastră din țară. Eram încredințată că o voi vedea foarte puțin pe regina Angliei în cele două zile pe care urma să le petrecem la Balmoral și nu mă gîndeam că voi umbla prin munții și văile din Highlands¹ în compania doamnelor de onoare pe care tocmai le cunoscusem și care vorbeau cu entuziasm despre asemenea plimbări. Cînd m-am înclinat adînc asupra mîinii pe care mi-o întindea Regina, unica mea preocupare a fost să-i văd chipul. Privirea mea a cuprins-o cu totul :

¹ Partea muntoasă a Scoției (*n. trad.*).

ochii copilăroși, de un albastru deschis, tenul trandafiriu (îmi imaginasem că era aprinsă la față), extrema candoare a privirii și zîmbetului – era o expresie atît de ciudată pentru fizionomia unei bătrîne doamne, încît am fost uimită și am notat imediat în « jurnalul meu de călătorie » : « Regina are un chip limpid, iar ridurile ei sînt tinere. »

Lucrurile s-au petrecut cu totul altfel decît mă așteptam. N-am avut defel răgazul să petrecem o după-amiază în pădure sau în parcul din jurul castelului. După dejun, Regina ne-a invitat pe toate la ceai. Am luat loc în sala de biliard și am tăifăsuț în voie ; le-am ascultat pe celelalte doamne vorbind despre Curtea Angliei, noi am povestit despre obiceiurile de pe la noi și orele au trecut pe nesimțite. Există printre doamnele de onoare obiceiul de a schimba păreri despre etichetă – un subiect de conversație nemaiîntîlnit în alte cercuri. Aceste discuții, în care se avîntă opiniile personale și patriotismul mă amuză grozav dintotdeauna. Se întîmplă rar ca o conversație de acest gen, începută pe un ton prietenos, să se termine fără ranchiună, căci fiecare grup încearcă să probeze superioritatea Curții și a suveranilor săi. Și totuși, tipica *Hof-dame*¹ nu există decît în Germania. În Anglia, doamnele care au onoarea să se afle în serviciul Reginei au dreptul la sentimente și păreri proprii, pe cînd cele de la Curtea Germaniei devin foarte repede simple mașini, se consacră or-

¹ Doamnă de la Curte (în limba germană în text – *n. trad.*).

bește îndatoririlor ce le revin și-și păstrează atît de puțin individualitatea, încît e imposibil să le deosebești. Nu mai sînt niște ființe omenești, ci niște copii mecanice menite să apere corectitudinea și bunele maniere, căci au umila convingere că între rege și supușii săi distanța e imensă.

Prințul Henric de Battenberg ne spune că în scurt timp se va servi ceaiul și ne conduce spre salonul Reginei. Îl urmăm. Deschide o ușă și iată-ne în prezența familiei regale. Toate prințesele sînt în picioare, numai regina Victoria stă jos. Cînd înaintăm pe rînd spre ea, se înclină ușor și ne întrebă dacă prima zi petrecută în Scoția nu ni s-a părut tristă și lungă. Vorbește clar, dar nu prea tare, silabele vibrează puțin, deși vorbește bine franțuzește, cu un foarte ușor accent. Știe că poate vorbi englezește cu mine.

« Luați un scaun și așezați-vă lîngă mine », îmi spune ea, îndepărtîndu-i pe ceilalți cu un gest. Știam că era un scaun lîngă mine, dar, cum sînt mioapă și foarte emoționată, rămîn nemișcată ; înțelegîndu-mi încurcătura, prințesa Beatrice¹ trage un scaun și mă instalează puțin în spatele Reginei, foarte aproape de ea, astfel încît pot să-i văd toate mișcărilor și chiar să-i aud respirația... Să auzi respirația unei ființe vii, să observi atent repetarea cadențată a zgomotului

¹ Prințesa Beatrice Mary Victoria (1857-1944), fiică a reginei Victoria. S-a căsătorit cu prințul Henric de Battenberg în 1885, împotriva voinței mamei sale (*n. trad.*).

aproape imperceptibil – lucrul m-a impresionat mai mult decît du-te-vino-ul valurilor mării sau tic-tac-ul unui ceasornic. În timp ce ascult bătăile acelei inimi, mă gîndeam la clipa în care mii de supuși se vor agăța, neliniștiți, de suspinele slabe care anunță apropierea morții. Îmi imaginez ce vor simți națiunile, lumea întregă atunci cînd sîngele pus în mișcare de respirația ușoară, care acum mă atinge pe mine, se va răci încetul cu încetul și umbrele morții, mai întunecate decît cele ale nopții, se vor întinde peste regate și imperii. Abia acum înțeleg ce înseamnă monarhia, ce este acest simbol și zîmbesc văzînd că lucrurile din jurul meu sînt atît de diferite de reveriile imaginației mele hoinare. Cît de simplu și de demodat este acest salon cu pereții acoperiți de mătase decolorată, cu mobilă masivă, a cărei tapițerie e aceeași de ani de zile ! Cît de ciudate, chiar rustice sînt cele cîteva bibelouri care stau pe etajere și pe mese. Nici urmă de măreție, nici un semn indicînd noblețea succesivilor proprietari.

Prin ferestrele deschise un vînt rece începe să sufle peste noi. Înserarea se lasă repede. Dealurile se văd încă frumos în lumina argintată care străbate prin aerul umed. Regina României și ducesa de Albany¹ frunzăresc un album mare de partituri, indicîndu-i melodiile lor preferate unei fete care stă lîngă un pian. Necunoscuta nu pare nici emoționată, nici tulburată. Liniile pronunțate ale profilului

¹ Numele celtic al Scoției ; titlu nobiliar (*n. trad.*).

ei frumos, surîsul rece și calmul respectuos cu care ascultă vorbele prințeselor contrastează izbitor cu condescendența lor bonomă. N-am știut cine era tînăra pînă cînd prințesa Beatrice, apropiindu-se de mama sa, i-a spus : « Mamă, ea va cînta trei romanețe. Elisabeta le-a ales. Mi s-a spus că are o voce frumoasă și cultivată. » — « Așa să fie oare ? Știi, draga mea, trebuie să fie o cîntăreață foarte bună, o artistă desăvîrșită, ca să cînte în fața Elisabetei », răspunse regina Victoria. Și am înțeles temerea augustei noastre gazde în fața talentului și a reputației muzicale a Reginei noastre. — « Da, mamă, poți fi sigură de asta. Elena (ducesa de Albany) și soțul meu au ascultat-o azi dimineată. Stai bine pe scaunul ăsta, mamă ? Nu te deranjează lumina ? » Și privirea prințesei Beatrice se lumina de grijă și tandrețe. Era o femeie matură, robustă și sănătoasă ; i se citea fericirea pe buze și în ochi și, deși nu se putea spune despre ea că e frumoasă sau seducătoare – nu avea, de altfel, nici o pretenție la asemenea calificative –, surîsul său cordial, trăsăturile distinse, conversația plăcută și, mai presus de toate, grija de a-l face pe fiecare să se simtă în largul său și să fie mulțumit o făceau foarte simpatică... « Mamă, nu crezi că ar trebui să începă să cînte ? întrebă ea. Mai întîi un cîntecel ? Henric, fii amabil și spune-i s-o cînte pe cea mai scurtă dintre cele trei romanețe. » — « Dar Alsa nu a sosit încă, spuse Regina. Nu vreau să se cînte pînă nu vine Alsa. Fetei i-ar plăcea, desigur, să cînte și pentru Alsa, nu numai pentru

mine. » Vocea Reginei întîrzia asupra numelui Alsei, mîngîindu-l parcă. Era vorba de Alexandra, prințesa de Wales, și, cum cu intenție pronunțase apăsător această ultimă frază, sentimentul de măreție care fusese absent pînă atunci mă surprinse, și nu pentru că aș fi văzut afecțiunea sau atașamentul unei soacre față de nora sa, ci din pricina instinctivului omagiu pe care regina domnitoare i-l aduce viitoarei regine, a respectului față de moștenitoarea tronului, femeia în care națiunea își punea toate speranțele. Nobila conștiință a propriei sale măreții reflectată în grandoarea dinastiei făcea să strălucească ochii reginei Victoria și dădea acestor fraze o cădere mult mai mare decît semnificația lor aparentă.

« Evident, Alsa știe c-o așteptăm, dar, cum Bertie (prințul de Wales) pleacă cu trenul de ora cinci iar ea îl conduce la gară, va sosi, poate, cu întîrziere. Așa că, dacă ești de acord, tînăra poate cînta deja. » — « Nu încă, reluă Regina. O vom aștepta pe prințesa de Wales. » Și, pentru a pune capăt discuției, regina Victoria se întoarse spre mine și-mi făcu semn să mă apropiu, în timp de regina României atinge ușor clapele pianului și le fermeca pe prințesele din jurul ei interpretînd cîteva piese românești. Gestul său era amabil și moderat ; tot ce se petrecea era în realitate bizar și firesc, ca visele acelea care ne duc în locuri dragi pe care sîntem siguri că nu le vom mai revedea niciodată.

Maiestatea Sa îmi puse întrebări precise despre gusturile și preferințele mele muzicale. Cînd i-am

mărturisit că Mozart și Wagner sînt compozitorii mei preferați, mi-a replicat : « Două stiluri atît de diferite ! Și mie îmi place mult muzica, citesc chiar și biografiile marilor muzicieni. Au trecut cu toții prin încercări dureroase și emoționante. Pînă nu demult cîntam la pian, chiar studiam cînd aveam vreme ; nu voi uita niciodată zilele fericite în care soțul meu deschidea pianul, mă conducea pînă la taburet, căuta o partitură de Mendelssohn – îi plăcea mult Mendelssohn – și-mi indica pasajul pe care voia să-l audă. Acum însă aproape că mi-e rușine să cînt la pian, sînt o femeie bătrînă ! Într-o zi, o nepoată de-a mea m-a surprins studiind și a început pur și simplu să rîdă : „Bunico, zice, cum de mai poți studia și de ce o mai faci ?“ Remarca ei m-a rănit. O vreme am renunțat să mai cînt. Am învățat de la soțul meu să iubesc lucrurile frumoase și bune, am învățat să le caut și fac asta mai departe, în amintirea lui... Nu puteți să vă imaginați cît de legată este viața mea de a celui care nu mai este... Nu simt că trăiesc decît atunci cînd mă aflu în comuniune cu cei dispăruți. Rugăciunile mă conduc la ei... Spiritul și puterea lor mă călăuzesc. Sînt sigură că morții pe care i-am iubit se roagă mereu pentru noi. »

Am profitat de această ocazie pentru a-i vorbi Maiestății Sale despre grija sinceră, tulburătoare, a țaranilor români pentru morții lor, despre ceremoniile și cîntecele emoționante care o însoțesc și care constituie o caracteristică a specificului național. Regina spuse : « Încep să iubesc România. România

trebuie să fie, fără îndoială, fericită că are o regină ca Elisabeta. N-aș fi crezut niciodată că mă voi lega atît de repede de o străină. Toate vorbele și gesturile ei sînt încîntătoare ; mă simt atrasă de bunătatea ei, de inteligența ei. Și ce voce are ! De bună seamă că este adorată în țara dumneavoastră, nu-i așa ? Vă rog să le spuneți tuturor celor care se interesează de călătoria dumneavoastră în Scoția că o admir enorm pe Regină. Doresc ca ea și supușii ei să știe acest lucru ! Nu mă entuziasmez repede și nu sînt înclinată să exagerez. De data aceasta însă, sînt încîntată și vorbesc cu convingere – cît de ciudate par aceste cuvinte ieșind din gura mea ! Cei care nu au trăit în preajma mea nu pot înțelege. »

Ochii săi de un albastru deschis se cufundau din ce în ce mai adînc în ai mei, ca și cum ar fi căutat în străfundurile sufletului meu secretele neamului și țării îndepărtate din care veneam. « Mai vorbiți-mi despre România, îmi spuse ea. Este o țară ale cărei mistere n-au fost exploatate îndeajuns nici de scriitori, nici de ghidurile de călătorie. Mă mir că drumeții englezi nu se aventurează mai des prin ținuturile dumneavoastră pentru a le descoperi obiceiurile și privilegiile neobișnuite. Scrieți o carte despre România și invitați-i pe englezi s-o viziteze, căci clima plăcută și locurile frumoase îi atrag. Vor face excursii lungi și vor reveni, ceea ce va fi bine pentru țara dumneavoastră. Gîndiți-vă numai cît le datorează Italia și Elveția englezilor ! Invitați-i pe malurile Dunării, de pildă. Aș fi fericită să văd că această su-

gestie dă roade și am numeroase motive s-o doresc. Englezilor le plac acele locuri ale lumii în care pot face istorie sau o pot reînvia pe cea a vremurilor de mult apuse. Scotociți, deci, prin arhive, treziți-i pe eroii naționali și englezii vor veni la dumneavoastră. Dar, ca să-i atrageți, va trebui să-i duceți la pescuit de păstrăvi și să le propuneți ascensiuni montane. Cîteva din legendele țării dumneavoastră îmi amintesc de folclorul indian. Acum învăț hindi. Nu rîdeți. Sînt foarte bătrînă, dar am trăit întotdeauna după un principiu de care vă sfătuiesc să vă aduceți aminte : „Trebuie să trăim ca și cum am fi nemuritori.“ »

După părerea mea, seninătatea și influența reginei Victoria își găsesc explicația în acest precept. Regina a adăugat apoi, cu un surîs blînd, melancolic : « Numai așa moartea va veni ca o splendidă surpriză, ca o minunată favoare neașteptată ; iar bucuria de a-i revedea pe cei dragi va fi totală, răvășitoare. » Deodată, un murmur ușor se răspîndi în încăpere. Regina Victoria se ridică sprijinindu-se în bastonul gros de abanos. Toți ceilalți erau în picioare. Prințesa de Wales se apropia, într-o admirabilă rochie de catifea roșu închis. Chipul și brațele ei albe, ca un penaj de lebădă, se decupează din atmosfera de amurg cu reflexe argintii. Ușoară ca spuma mării mîngîind țărnul, prințesa se îndreaptă spre bătrîna Regină. O îmbrățișează afectuos, îi aranjează cutele rochiei negre și agață la loc pe brațul fotoliului bastonul de abanos. Bătrîna doamnă i se adresează în șoaptă : « Copilă dragă, te așteptăm cu nerăbdare. Am invitat o tînără

și grațioasă irlandeză să ne cînte cîteva melodii din țara ei. Beatrice spune că are o voce foarte frumoasă și aș vrea, cu această ocazie, să-i fac o bucurie și Elisabetei, care ne-a fermecat pe toți. Dar eu tot vorbesc, iar tînăra abia așteaptă să cînte. »

În acel moment se înalță o voce tînără, limpede și puternică ; sfeșnicele de pe pian, cu flacăra lor tremurătoare, păreau două faruri. Undele armonioase se revărsau la început ca un galop al războinicilor ce înaintează prin lucirea palidă a răsăritului, apoi păreau că suspină la vederea cohortei sîngerînde și se întorceau, epuizate și îndurerate, sub privirea rece a lunii. Din cînd în cînd, glasul cîntăreței răsuna ca un țipăt. Interpreta cînturile unui Erin¹ sălbatic și revoltat ; tînguirile sufletului său pornit în căutarea libertății se transformau în strigăte de suferință. O liniște solemnă plutea peste distinșii ascultători, peste grupul de nobile doamne și lorzi atunci cînd vocea, cu o vehemență pătrunzătoare, revărsa în sala tăcută ca un sanctuar trufașe proteste și sfidări.

Simțeam cu toții că era un moment crucial pentru tînăra cîntăreață, unul de care depinde poate viitorul ei, întreaga ei carieră, destinul ei. Cînta în prezența Reginei și, în timp ce notele sale argintii spintecau întunericul albăstrui al serii, ni se părea că deslușim bătăile nebunești ale inimii ei, zbaterea singelui în artere. Brusca, cîntecul se stinse și muri. Se auziră doar cîteva șoapte prudente în liniștea ce se

¹ Numele poetic al Irlandei (*n. trad.*).

lăsase deodată în încăpere ; contrastul dintre entuziasmul tinerei irlandeze, impetuoșitatea și talentul extraordinar ce se vădiseră în interpretarea ei și aparenta răceală cu care fusese întâmpinată melodia ar fi părut nemilos dacă prințesa de Wales nu s-ar fi apropiat și n-ar fi felicitat-o pe superba artistă al cărei profil îndrăzneț părea opusul chipului blond și blând, care surîdea încurajator, exprimînd mulțumirile tuturor celor prezenți.

Carmen Sylva spuse la rîndul ei : « Ce minunat cîntați, doamnă ! Această muzică exprimă atît de bine elanul inimii dumneavoastră, căci cred că nu există o mai nobilă interpretare a emoțiilor și a ferorii irlandeze. »

Între timp, se aduseseră lămpi, dar prin încăpere oamenii continuau să se miște ca niște umbre, iar cea mai mare parte a chipurilor nu se deslușeau. Deodată, regina Victoria spuse tare și răspicat : « Aș vrea să ascult *The Wearing of the Green*¹. » Nouă nu ne-a spus nimic acest titlu, dar el a creat o atmosferă de tensiune jenată în asistență și am auzit voci murmurînd : « A, nu, nu aici ! » Regina însă a cerut din nou : « Cîntați această bucată, vă rog. Doresc mult s-o ascult. Faceți acest lucru pentru mine. » — « Da, Doamnă. », răspunse cu fermitate frumoasa irlandeză. Chipul îi încremenise și ochii ei aveau o strălucire ciudată. Cînd a început să cînte, am înțeles de

¹ Cîntec naționalist de protest în care « verdele » irlandez apare ca persecutat de « roșul » englez (*n. trad.*).

ce propunerea Reginei fusese întâmpinată cu rețineri și neliniște. Luminată de o lampă pusă în apropiere, extraordinara femeie, ale cărei trăsături păreau să se dezvăluie în bravura perfecțiunii, începu să cînte. Vocea ei se înălța și creștea, căpătînd accente pătimașe, înflăcărâte, înverșunate, furioase ca strigătele sălbatice ale unei mulțimi întăritate, accente cu ade-vărat înfricoșătoare, dar magnifice.

Era o melodie populară, un îndemn la milă, o sfidare aruncată de cel slab celui puternic, un lucru cutremurător, ca un trăsnet căzut în marea învolburată și trezind mii de ecouri printre valuri. Și toate strigătele acelea răzbunătoare, toate urletele de revoltă, toată ura aceea adunată se întindeau la picioarele Reginei precum spuma valurilor. Am văzut din nou atunci în privirea Reginei expresia aceea de mare limpezime, ca și cum ochii ei ar fi fost plămădiți din apă și aer și ar fi putut alunga sau șterge toate lacrimile, toate spaimile, toate jelanile aceluși cîntec disperat. Acesta era pe sfîrșite – se rostogoleau tocmai ultimele strofe și din fiecare măsură se revărsa vehement setea de dreptate și de victorie. Ne gîndeam cu toții : ce vom spune atunci cînd tînăra își va termina cîntecul ? Cine va îndrăzni să rupă tăcerea de data asta ? Ce-o să se întîmple ? Și cînd s-a făcut în fine liniște, ne era parcă frică și să respirăm. Nimeni n-a scos un cuvînt. Dar s-a întîmplat ceva pe cît de neașteptat, pe atît de extraordinar. Urmuindu-și imboldul inimii, demnă dar afectuoasă, regina României a traversat încăperea, a îngenuncheat lîngă imensul

fotoliu al reginei Victoria și, luându-i mâinile în ale sale, i-a spus : « Ce mare regină trebuie că sînteți și cît de încredințată trebuie să fiți de dragostea supușilor dumneavoastră ca să puteți asculta aici un asemenea cîntec ! Și, într-adevăr, dacă n-ați fi o mare regină, nimeni n-ar fi îndrăznit să vă facă astăzi pe voie. » — « Dar cîntecul e superb, spuse regina Victoria, și doream să-l ascultați. În plus, îi iubesc mult pe irlandezi, puteți fi sigură de asta. » Apoi, întorcîndu-se spre tînăra care cîntase, a adăugat : « Îți mulțumesc din inimă, copilă dragă. Mi-ai făcut o mare bucurie și mi-ai oferit prilejul de-a primi de la regina României un compliment pe care nu-l voi uita niciodată. »

La cină, în seara aceea, am stat lîngă ducele de Clarence, nu departe de Regină, la dreapta căreia se afla Carmen Sylva. De cealaltă parte a mesei strălucea prințesa de Wales, așezată la stînga soacrei sale. Regina Victoria a vorbit puțin, dar a urmărit conversația cu mult interes.

« Maiestate, zise prințesa de Wales, priviți-o pe domnișoara Văcărescu și încercați să vă amintiți cu cine seamănă. Aduceți-vă aminte de Florența și de doamnele pe care le-ați întîlnit acolo. Cred că seamănă cu o persoană dintr-o anume fotografie. »

Privirea reginei Victoria se opri pe chipul meu : « Da, dragă Alsa, înțeleg despre ce sau, mai degrabă, despre cine vorbești. Dar mă întreb dacă domnișoarei Văcărescu i-ar plăcea să semene cu acea doamnă, care este aproape o compatriotă de-a ei. An

remarcat, în călătoriile mele, că persoanele care aparțin aceluiași neam au multe trăsături asemănătoare. » — « Doamna la care ne referim este foarte drăguță », se grăbi să adauge cu tact prințesa de Wales. « Prin urmare, vă rog să nu vă supărați. » — « Cu siguranță, această doamnă este frumoasă, mult mai frumoasă decât dumneavoastră, copilă dragă. Cred că ați și ghicit despre cine e vorba, dar citesc dezamăgire pe chipul dumneavoastră. Nu vă place să fiți comparată cu ea. » Am încuviințat dînd din cap. Iar Regina a continuat : « Este, într-adevăr, superbă, dar chipul său este lipsit de viață, inexpressiv, ceea ce nu se întîmplă în cazul dumneavoastră, deși aveți trăsături mai puțin alese și armonioase. Dar dumneavoastră preferați ca în locul perfecțiunii pe care o dă frumusețea să vi se oglindească sufletul pe chip. În locul dumneavoastră, aș avea aceeași preferință. Nu-mi plac chipurile șterse, care nu exprimă nimic, deși în Anglia și în majoritatea țărilor nordice oamenii admiră fizionomiile făcute să ascundă emoțiile, ba chiar și curiozitatea firească a unei inteligențe dornice să cunoască și să înțeleagă. Poeții meridionali ar rîde de eroinele noastre pe chipul și în gesturile cărora nimeni nu poate citi năzuințele lor secrete. »

După masă, am trecut în salon, iar conversația a devenit viaie și spirituală, păstrînd totuși un ton discret. Lordul Rosse, ministrul aflat atunci în serviciul Reginei, ne-a spus că în acea dimineață abordase împreună cu Maiestatea Sa chestiuni referitoare

la India ; era singurul membru al Cabinetului care conducea acel departament. « Așa, deci, sînteți ministrul „însărcinat cu Indiile“, i-am spus. M-ați putea ajuta să-mi împlinesc cel mai mare vis. Vreau să fiu, fie și numai pentru cîteva zile, viceregină a Indiilor. Aș vrea să mă sui pe un elefant alb care ar trebui să îngenuncheze ca să bea apă din Gange ; aș vrea să văd țara bogăției și a diamantelor, țara fahirilor și a templelor fără sfîrșit. O, am ezitat îndelung între atracțiile irezistibile ale civilizațiilor extrem de moderne sau nespuse de străvechi, între cei doi poli ai lumii în materie de istorie sau de religie. Mi-am dorit cu ardoare să ajung împărăteasa Statelor Unite, împărăteasa întregii Americi de Nord ! Dar de cînd sînt aici și mi se oferă o asemenea ocazie, ei bine, prefer Indiile ! » La auzul acestor cuvinte, lordul Rosse începu să rîdă, iar doamnele din suita noastră, prinzînd din zbor gluma cu « împărăteasa Statelor Unite », o repetară atît de tare, încît toată lumea se sesiză. Am fost foarte încurcate văzînd că Regina noastră duce un deget la buze, dar prințesa de Wales surîse aprobator, zicînd : « Nu, nu, continuați, Reginei îi place ca tineretul să fie vesel. Vedeti, Maiestatea Sa vine să afle motivul bunei voastre dispoziții ! »

Prințesa nu se înșelase. Regina Victoria se apropie de lordul Rosse și-l întrebă : « Ce spun aceste tinere de vă distrați așa de bine, lord Rosse ? Pot să știu și eu ? » — « Desigur, Doamnă. Iată o tînără care dorește să-i cer Maiestății Voastre s-o numiți viceregină a Indiilor, fie și pentru cîteva zile ori chiar

cîteva ore. » — « Și de ce, mă rog ? » întrebă Regina, curioasă și amuzată. I-am descris atunci visurile mele de copil și i-am spus cît de mult doream să văd și să explorez acel îndepărtat tărîm al luminii, imperiul a cărui preaiubită și blîndă Împărăteasă se găsea dinaintea mea, înveșmîntată modest într-o rochie de mătase neagră.

« Aceste pietre vin din Indii », spuse Regina, arătînd spre colierul de diamante care îi strălucea pe piept. « Este un cadou din partea orașului Bombay. » Și continuă : « Te înțeleg, copila mea. Am dorit și eu, ca și dumneata, să văd aceste minunate ținuturi îndepărtate. Sînt doar regina lor, și totuși, n-am avut bucuria să-mi văd supușii și nici acele orașe superbe scăldate de rîuri pe malurile cărora elefanții îngenunchează să bea apă. Dorința dumitale trebuie să se înfăptuiască ! Ești poetă și de aceea vei avea tot ce-ți dorești. Dormi liniștită noaptea asta și, în acest timp, eu voi semna un decret invizibil care-ți va da putința să zbori către paradisul visurilor dumitale și să devii regina lui. O să te joci cu păsări și rubine, o să crezi că toate îți aparțin, și încă mult mai mult decît îmi aparțin mie. » — « Dar Maiestatea-Voastră știe, interveni lordul Rosse, că domnișoara Văcărescu se gîndea să devină și împărăteasa Statelor Unite ? » — « A, ce titlu bizar și neașteptat ! exclamă Regina. Sînt încîntată să aud această extraordinară împerechere de cuvinte : „împărăteasă“ și „Statele Unite“. Să fie o prevestire ? Cum s-ar putea întîmpla așa ceva ? Statele Unite și imperiul ! Vei trăi destul ca să

vezi așa ceva ? » Regina păru o clipă răpită de un gând, apoi se îndepărtă încet, murmurînd : « Împărăteasa Statelor Unite ! Ce idee extraordinară ! Ce titlu ! Să fie oare o profeție ? Statele Unite, monarhie ? »

« Mama dorește să vă amintiți întotdeauna că ați petrecut alături de ea ziua dumneavoastră de naștere », mi-a spus prințesa Beatrice a doua zi dimineața, când am intrat în salon. « Regina României ne-a spus că ieri a fost aniversarea dumneavoastră. » Și prințesa arată spre un volum mare care se găsea pe masă. « Este jurnalul Reginei. Pe prima pagină v-a scris o dedicație. »

Am alergat în camera mea ținînd în mîină comoara. Pe culoar am întîlnit-o, spre marea mea surpriză, pe regina Victoria. Am încercat să-i mulțumesc. « Nu e nevoie, te rog, spuse Regina. Îți cer o favoare. Aș vrea să-mi scrii cîteva versuri de-ale dunitale într-un album, versuri care se potrivesc cu cele de-acolo. Dar nu vreau să te mai rețin. Fără îndoială, ai scrisori de scris și sînt și eu foarte grăbită. » — « Camerista mea are noroc astăzi, Doamnă, am adăugat. De cînd am plecat din România nu se gîndește decît la un lucru : s-o zărească pe regina Victoria, și iat-o acolo, la capătul culoarului, uitîndu-se, cu ochi mari, la Maiestatea Voastră. » — « O să vorbesc puțin cu ea, sărmana fată ! » Și, pînă să apuc s-o împiedic pe Regină să se deranjeze atîta, s-a apropiat de biata femeie speriată și i-a spus : « Am venit să te întreb dacă te simți bine aici și dacă ai tot ce-ți trebuie. »